

Ο ΦΙΛΟΣ
ΤΗΣ
ΝΕΟΛΑΙΑΣ,
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΜΗΝΙΑΙΟΝ.

ΤΟΜΟΣ Δ'.

Τεύχος Δ'.

Ζάκυνθος 1860.

Ίούλιος.

ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΟΙ

περί τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας καὶ γλώσσης.

(Συνέχεια).

Ὅσα εἶπα περὶ τοῦ μέτρου τῆς Γραμματικῆς, μᾶς παριστάνουν ἐν ταυτῷ καὶ τὸ τρίτον αὐτῆς σφάλμα, λέγω τὴν ἀμεθοδίαν· ἢ νὰ εἶπω σαφέστερον, ἡ ἀμυστία τῆς Γραμματικῆς εἶναι μέρος τῆς ἀμεθοδίας. Δὲν εἶναι καμμία ἐπιστήμη, ἢ τέχνη, ὅσον δύσκολος κ' ἂν ᾔναι, τῆς ὁποίας ἡ μάθησις δὲν εὐκολύνεται, ὅταν ἡ παράδοσις αὐτῆς γίνεται μὲ μέθοδον, καμμία, ὅσον εὐκολον τὴν ὑπόθεσιν, τὴν ὁποίαν δὲν μανθάνει τις μὲ κόπον καὶ ἀηδίαν, ὅταν ἀμεθόδως, ἢ μὲ διεστραμμένην μέθοδον, τὴν μαθητεύεται. Ὄρθῃ μέθοδος εἶναι καὶ λέγεται ἐκείνη, κατὰ τὴν ὁποίαν τὰ μαθήματα τάσσονται εἰς τρόπον, ὥστε νὰ γίνωνται προοδοποιήσις τὰ πρῶτα εἰς τὴν κατάληψιν τῶν δευτέρων, ταῦτα τῶν τρίτων, καὶ οὕτω καθεξῆς· ὥς ἕκασον ἀπὸ τὰ διδασκόμενα νὰ ἀνάγεται εἰς τὸ οἰκεῖον, καὶ ὄχι εἰς ἀλλότριον εἶδος, μηδὲ νὰ πολλαπλασιάζονται χωρὶς ἀνάγκης, ἢ νὰ συγχέωνται τὰ εἶδη.

Ἀρχίζουσι κοινῶς αἱ Γραμματικαὶ ἀπὸ τὸ Ἄρθρον, ἤγουν ἀπὸ μέρος, τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι μέρος οὐσιῶδες τοῦ προφορικοῦ λόγου, ἐπειδὴ σπανιώτατα τὸ μστεχειρίσθη ὁ Ὅμηρος, καὶ εἶναι γλῶσσαι εἰς τὰς ὁποίας δὲν εὐρίσκεται παντάπασιν. Δὲν ἔφθανε τοῦτο· ἀλλὰ ὀρίζουσι τὸ Ἄρθρον μέρος λόγου πτωτικόν, προτασσόμενον τῶν ὀνομά-

πτων», ἔπειτα τὸ διαιροῦσι πάραυτα εἰς Προτακτικὸν καὶ Ὑποτακτικόν. «Ἐν ἀπὸ τὰ δύο» ἤθελεν εἰπεῖ ὁ μαθητὴς, ἐάν ἡ νεότης του, καὶ τὸ πρὸς τὸν διδάσκαλον σέβας, δὲν τὸν ἐμπόδιζον νὰ μεταχειρισθῇ τὸ λογικόν του. «Ἡ ἡ διαίρεσις εἶναι κακὴ, ἢ ὁ ὀρισμὸς δὲν λέγει τίποτε». Ἀλλὰ μήτ' ὁ ὀρισμὸς εἶναι ἐντελής, μήτε ἡ διαίρεσις ὀρθή, αὕτη, ὅτι ὑποθέτει ἄρθρον τὴν Ἀντωνυμίαν ὍΣ, ἐκεῖνος, διότι τὸ ἄρθρον προτάσσεται ὄχι μόνον τῶν ὀνομάτων, ἀλλὰ καὶ τῶν Μετοχῶν, καὶ τῆς ἀπαρεμφαστικῆς ἐγκλίσεως τῶν ῥημάτων, ἴσως καὶ τῶν ἀντωνυμιῶν (1), ὡς θέλουσι τινές. Ὅθεν καὶ ὁ Ἀπολλώνιος ἐταξεν ὀρθῶς τὸ ἄρθρον μετὰ τὴν μετοχήν· τοῦ δὲ ὑποτακτικοῦ λεγομένου ἄρθρου, ἂν καὶ φανερὰ δὲν τὸ ἐχώρισεν ἀπὸ τὰ ἄρθρα, ἔδειξεν ὅμως διὰ πολλῶν παραδειγμάτων τόσον διάφορον τὴν φύσιν, ὥστ' εἶναι παραδοξότερον ὅτι τ' ὠνόμασεν ἄρθρον, ἀφ' ὅ,τι ἤθελεν εἶσθαι, ἂν ὠνόμαζε τὰς Μετοχὰς ὀνόματα.

Ἡ ἀμεθοδία τῆς Γραμματικῆς φαίνεται πρὸς τούτους καὶ εἰς τὸ ὄνομα, τοῦ ὁποίου αἱ δέκα κλίσεις εἶναι δέκα πληγαί. Ὅτι δὲν εἶναι γνησίως εἰ μὴ τρεῖς, δύσκολον δὲν εἶναι νὰ τὸ καταλάβωμεν. Ποῖον εἶναι τὸ αἷτιον, διὰ τὸ ὁποῖον ἐχωρίσθη ἡ δευτέρα τῶν λεγομένων ἰσοσυλλάβων ἀπὸ τὴν πρώτην; Ἄραγε διότι τὰ ὀνόματα τῆς πρώτης εἶναι ὅλ' ἀρσενικά, τῆς δευτέρας, ὅλα θηλυκά; ἀλλ' αἱ παρισσότεραι ἀπὸ τὰς ἐξῆς ἔχουσι δύο, καὶ τινές τρία γένη. Διὰ τί ἐχωρίσθη τῆς τρίτης ἢ τετάρτης; Ἄρα διότι εἶναι τῶν Ἄττικῶν ἰδία; ἀλλ' ἔπρεπε διὰ τοῦτο καὶ πολλαὶ ἄλλαι κλίσεις νὰ κατακερματισθῶσιν εἰς τόσας, ὅσαι εἶναι τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης αἱ διαλέ-

(1) Εἰς τὸ «Ὁ ἐμὸς πατήρ» ὁ Ἀπολλώνιος (Α, σελ. 66) συνάπτει τὸ ἄρθρον μὲ τὸ, Πατήρ, καὶ ὄχι μὲ τὴν ἀντωνυμίαν, Ἐμὸς, ὡς τὸ ἐνόμιζεν ὁ Ἄρθρον. Ἐλαθάνετο βέβαια ὁ Ἄρθρον ἀλλ' ὁ Ἀπολλώνιος ἔπεσεν εἰς ἄλλο σφάλμα, Σέλων νὰ διορθώσῃ τὸν Ἄρθρον. Τὸ ἄρθρον δὲν εἶναι μήτε τῆς ἀντωνυμίας, μήτε τοῦ ὀνόματος, ἀλλὰ τῆς φωνικῆς ἐξωθεν ὑπακουμένης μετοχῆς, ὧν. Τὸ, Ὁ ἐμὸς πατήρ, Σέλει νὰ εἴπῃ, Ὁ ὦν ἐμὸς πατήρ· ὅταν ἦναι διπλοῦν τὸ ἄρθρον, ὡς, Ὁ πατήρ ὁ ἐμὸς, τότε τὸ ἐν ἀντίκει εἰς τὸ ὄνομα, τὸ ἄλλο εἰς τὴν μετοχήν, ὡς, ἂν εἴπῃς, Ὁ πατήρ ὁ ὦν ἐμὸς. Εἰς τὸ «Ὁ αὐτὸς» μόνον ὁ Ἀπολλώνιος (σελ. 63) θέλει ὅτι τὸ ἄρθρον ἀντίκει εἰς τὴν ἀναφορικὴν ἀντωνυμίαν, ἀλλὰ τρόπον τινὰ πλεοναστικῶς, καὶ καθὼς τὸ Μάλλον μὲ τὰ συγκριτικά, ὁποῖον εἶναι τὸ «Ῥητέροι μάλλον» τοῦ Ὁμήρου (Ἰλιάδ. Ω, 242). Ἄλλο τοῦτο σφάλμα. Πιθανώτερον εἶναι, ὡς τὸ παρετήρησε καὶ ὁ Στέφανος (Θησαυρ. Ἑλλ. Γλ. Τομ. Β, σελ. 1151), ὅτι τοῦ, Ὁ αὐτός, τὸ, Ὁ, δὲν εἶναι ἀντωνυμία, ἀλλ' ἀντωνυμία τῆς ἀρχαίας γλώσσης, τὴν ὁποίαν συχνὰ μεταχειρίζεται ὁ Ὁμηρος, ἀντὶ τοῦ, Οὗτος, καὶ τῆς ὁποίας ἔχην ἔμειναν καὶ εἰς τοῦ πεζοῦ λόγου τὸ, Ὁ μὲν, καὶ τὸ, Ὁ δὲ (Εὐστάθ. εἰς τὴν Ἰλιάδ. Α, 9, σελ. 17). Καὶ ταῦτα μὲν λέγει ὁ Ἀπολλώνιος περὶ τῶν κτητικῶν καὶ ἀναφορικῶν ἀντωνυμιῶν. Περὶ δὲ τῆς συντάξεως τῶν πρωτοτύπων μετὰ τοῦ ἄρθρου, ὠνόμαζε τὴν τοιαύτην σύνταξιν, ἂν καὶ δὲν τὴν ἐπαινῇ, χρεῖσιν Ἄττικὴν· καὶ φέρει παράδειγμα τὸν Καλλιμάχον, ὅστις εἶπε «Τὸν σε Κρωτωπιάδην». Εἰς τοῦτο λέγει, ὅτι τίποτε δὲν ἐμποδίζει νὰ ὠνομασθῇ αὕτη τοῦ Καλλιμάχου ἡ φράσις, σχῆμα ὑπερβατὸν, ἀντὶ τοῦ «Σὲ τὸν Κρωτωπιάδην» ἀπαρραλλάτως καθὼς ὁ αὐτὸς Καλλιμάχος (Τομ. Α, σελ. 486, ἐκδ. Ἐρνέστ.) εἶ-

πτοι. Καὶ διὰ τί ἡ πέμπτη, ἡ λεγομένη περιπτοσύλλαβος, ἐξεσχίσθη ἀπὸ τὰς ἀκολουθοῦσας πέντε, αἱ ὁποῖαι εἶναι καὶ αὐταὶ περιπτοσύλλαβοι; τάχα διὰ τὴν συναίρεσιν τούτων; ἀλλ' ἡ συναίρεσις θεωρεῖται εἰς πολλὰ τῆς πέμπτης ὀνόματα.

Ἐκρίνεν ὀρθῶς ὁ Θεόδωρος, ὅταν ἀνέφερε τὰς πέντε συνηρημένας εἰς μίαν τὴν πέμπτην τῶν λεγομένων ἀσυναϊρέτων· ἀλλὰ διὰ τί δὲν ἔκρινεν ὅτι ἡ πρώτη καὶ δευτέρα τῶν ἰσοσυλλάβων δὲν εἶναι παρὰ μία κλίσις, ἡ τρίτη καὶ τετάρτη ἄλλη μία;

Ὅριζει ὁ αὐτὸς Θεόδωρος τὴν πτώσιν «Μεταβολὴν ὀνομαστικοῦ» τοῦ κατὰ τὸ τέλος», καὶ τοῦτο, ὡς φαίνεται, διὰ νὰ ἐκβάλῃ ἀπὸ τὸν ἀριθμὸν τῶν πτώσεων τὴν ὀνομαστικὴν, ἡ ὁποία, ὀνομαζομένη Ὄρθῃ καὶ Εὐθεῖα, ἤθελε γεννηθεῖ ἀντίφασιν, ἐάν ἐλέγετο καὶ Πτώσις. Ὄρθῶς τοῦτο· ἀλλὰ κατ' αὐτὸν καὶ ἡ Κλητικὴ πρέπει νὰ λέγεται Πτώσις, ἐπειδὴ πάσχει πολλακτὴς μεταβολὴν ἢ τελευταία τῆς συλλαβῆς, ὡς ὁ Λόγος. Καὶ ὅμως αὕτη ἔχει ἀναμφιβόλως περισσοτέραν συγγένειαν μὲ τὴν ὀνομαστικὴν, παρὰ μὲ τὰς γνησίας πτώσεις. Εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἦτον ἀμετάβλητος καθὼς ἡ ὀνομαστικὴ (Ὁ Λόγος, καὶ Ὁ λόγος), ὡς φαίνεται ἀπὸ ὅλα τὰ οὐδέτερα, ἀπὸ τοὺς δυνικούς καὶ πληθυντικούς ἀριθμούς ὄλων τῶν ὀνομάτων, καὶ ἀπὸ τοὺς Ἄττικοὺς συγγραφεῖς, οἱ ὁποῖοι ἀνεκάλεσαν τὴν ἀρχαίαν χρῆσιν. Φαίνεται πρὸς τούτους ἡ συγγένεια τῶν δύο τούτων πτώσεων καὶ ἀπὸ ταῦτα, ὅτι δὲν συντάσσεται ἡ Κλητικὴ παραθετικῶς μὲ κάμμιαν πρόθεσιν, καθὼς μήτ' ἡ ὀνομαστικὴ, μήτε δέχεται ῥήματος μετάβασιν, καθὼς μήτ' ἐκείνη, καὶ τέλος, ὡς εὐφρῶς τὸ παρετήρησεν ὁ φιλόσοφος

πεν, «Οἱ φασὶ τεκόντες» ἀντὶ τοῦ, «Φασὶν οἱ τεκόντες». Ὁ σχολιαστὴς τοῦ Διονυσίου τοῦ Ὀρχαίου (Αὐτ. σελ. 547) ἐξω ἀπὸ τοῦτο τὸ παράδειγμα, φέρει ἀπὸ τὸν αὐτὸν Καλλιμάχον καὶ τοῦτο, «Ναὶ μὰ τὸν αὐτὸν ἐμὲ», καὶ τρίτον προσφωτιστερον, ὡς ἀπὸ Ἄττικῆς ποιητῆν καὶ ὀλίγον ἀρχαιότερον, τὸν Μένανδρον, «Τὸν ἐμὲ τουτονί». Εἰς τὸ πρῶτον τῶν δύο τούτων παραδειγμάτων, τὸ ἀντωνυμιῶν, Τὸν, συντάσσεται πρὸς τὸ, αὐτόν, καὶ ἡ ὀρθὴ φράσις ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ, «Ναὶ μὰ τοῦτον αὐτὸν ἐμὲ», μὲ ἔμφασιν καὶ ἀντιδιαστολήν, ὡς ἂν ἔλεγε, «Τοῦτον αὐτὸν ἐμὲ, ἂν ὄραξ, καὶ οὐκ ἄλλον». ἀπὸ τοιαύτην ἀρχὴν κατὰγεται ἡ σύνταξις τοῦ ἄρθρου μὲ τὰς συνθέτους ἀντωνυμίας εἰς τὴν κοινὴν ἡμῶν γλῶσσαν, Τὸν ἐμαυτὸν, καὶ Τὸν ἐαυτόν. Εἰς τὸ παράδειγμα τοῦ Μενάνδρου τὸ, «Τὸν ἐμὲ τουτονί» ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ, «αὐτόν ἐμὲ τουτονί». Ἡ ὑπόθεσις αὕτη στηρίζεται εἰς τὸν Ὁμηρον, εἰς τὸν ὁποῖον ἀδιαφόρος πολλακτὴς τὸ, Ὁ, λαμβάνεται καὶ ἀντὶ τῆς δεικτικῆς καὶ ἀντὶ τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας. Στηρίζεται πρὸς τούτους καὶ εἰς τὴν κοινὴν ἡμῶν γλῶσσαν, εἰς τὴν ὁποίαν μεταχειρίζομεθα ἀδιαφόρος τὸ, Τοῦ, ἀντὶ τοῦ, Τούτου, ἢ Αὐτοῦ, καὶ τὸ, Τὸν, ἀντὶ τοῦ, Τοῦτον, ἢ Αὐτόν. Ἐπειτα, ὁ Μένανδρος, ὡς Κομικός ποιητὴς, εἶχε τὴν ἀδειαν καὶ νὰ παίζῃ. Ὁ Ἀριστοφάνης, καὶ ἀρχαιότερος καὶ Ἄττικώτερος τοῦ Μενάνδρου εἶπεν «Αὐτότατος», (Πλούτ. 83), ἦγον ἐσαρκῶρισε, μὲ σκοπὸν νὰ κινήσῃ γέλωτα. Αἱ ἀντωνυμιαὶ, διότι δὲν δέχονται ἄρθρα, διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν εἶναι καὶ ὑπερθεσεις ἀνεπίδεκτοι. Τὸ ἄρθρον ἔχει κοινὸν μὲ τὴν ὑπερθεσιν τὸ νὰ σημαίῃ διαστολήν καὶ διάκρισιν.

Γραμματικός Ἀπολλώνιος, ἡ σύνταξις αὐτῆς μὲ τὸ ῥῆμα, καθὼς καὶ ἡ σύνταξις τῆς ὀνομαστικῆς, δὲν φανερόναι παρὰ ἓν μόνον πρόσωπον, ὅπταν ἡ σύνταξις τῶν τριῶν γνησίων πτώσεων, τῆς Γενικῆς, λέγω, Δοτικῆς, καὶ Αἰτιατικῆς, ἐμφανίζει ἀναγκαίως δύο πρόσωπα (1).

Δὲν εἶναι ὀλιγώτεροι αἱ δυσκολίαι τοῦ ῥήματος, τὸ ὅποιον κατεκερατίσθη εἰς δεκατρεῖς συζυγίας. Καὶ ὅτι μὲν αἱ τρεῖς τῶν περισπωμένων δὲν διαφέρουσιν οὐσιωδῶς ἀπὸ τῆν ἕκτην τῶν βαρυτόνων, δύναμαι νὰ φέρω μάρτυρα, ὅχι μόνον τὸν Θεόδωρον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν Δάσκαριν, ὅς τις ἠναγκάσθη νὰ ὁμολογήσῃ, ὅτι δὲν διαφέρουσιν ἀπ' ἐκείνην εἰμῆ κατὰ τὴν συναίρεσιν. Καθὼς λοιπὸν ἄλογον ἤθελεν εἶσθαι νὰ χωρισθῶσιν ἀπὸ τὸ Χρύσης καὶ Ἡμέρα τῆς πρώτης τῶν ὀνομάτων κλίσεως, διὰ μόνην τὴν συναίρεσιν, τὰ ὀνόματα, Ἐρμέας, ἦς, Ἀθηνάα, ᾶ, Νηυσικάα, ᾶ, καὶ Μνάα, ᾶ, τῆς αὐτῆς ἀλογίας εἶναι καὶ τὸ νὰ χωρισθῆ ἀπὸ τὸ Ἄκούα καὶ Ἀνώα τῆς ἕκτης τὸ Ποίεω, ᾧ, κ. τ. λ. μὲ τὰ ὅποια ἔχει κοινὸν τὸ σ τοῦ μέλλοντος. Ἀλλὰ τὸ χαρακτηριστικὸν τοῦτο σ εὐρίσκειται εἰς τὰς λοιπὰς βαρυτόνους· ἐπειδὴ τί ἄλλο εἶναι τὸ ψ παρὰ βσ, πσ, φσ, καὶ τὸ ξ παρὰ γσ, κσ, χσ; Ὅλοι λοιπὸν αἱ βαρυτόνοι, εἰς βω, πω, φω, ω, καὶ περισπωμένοι, εἰς εω, αω, καὶ οω, εἶναι μία καὶ ἡ αὐτὴ συζυγία, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐγεννήθη ἡ συζυγία τῶν εἰς μι (2), ἥτις εἶναι καὶ αὐτὴ μία, καὶ ὅχι τέσσαρες.

Ἦθελέ τις χωρίσει ἀπὸ τὰς βαρυτόνους τὴν διὰ τῶν τεσσάρων ἀμεταβόλων, εἰς λω, μω, νω καὶ ρω, καὶ διότι ἀντὶ τοῦ σ φυλάττει εἰς τὸν μέλλοντα τοῦ ἐνεστώτος τὸ ἀμετάβολον, καὶ διὰ τὸν φόβον μὴ ταράξῃ τῶν ἀρχαίων τὸν νοῦν, οἱ ὅποιοι δὲν ἐμποροῦν κατὰ πρώτην προσβολὴν νὰ καταλάβωσι τὴν σχέσιν καὶ συγγένειαν τῶν διαφόρων μελλόντων, τοῦ Ψαλῶ, φέρ' εἰπεῖν, καὶ τοῦ Τύψω, καὶ τούτων πάλιν μὲ τὸ Ποιήσω. Ἄλλ' ὅμως οἱ ἀμεταβολικοὶ οὐ-

(1) Ἀπολλων. περὶ συντάξ. Βιβλ. Δ, σελ. 307.

(2) Ἄλλο δὲν εἶναι ἡ εἰς μι παρὰ πάθος κοινὸν καὶ σχηματισμὸς ὅλων τῶν ἄλλων συζυγιῶν, καὶ ὅχι μόνον τῶν τριῶν περισπωμένων, καὶ τῆς ἕκτης τῶν Βαρυτόνων, ὡς λέγουσιν οἱ περισσότεροὶ Γραμματικοί. Ἴσως ὅμως πρὸ τοῦ Ὀμήρου ἡ γλῶσσα δὲν εἶχε παρὰ μίαν συζυγίαν τὴν εἰς μι· ἐπειδὴ εἰς ἄλλον κἀνάνα δὲν εὐρίσκονται συγγόμενα τὰ ῥήματα ταῦτα παρὰ εἰς αὐτὸν, ὅχι μόνον σχηματισμένα ἀπὸ τὸς περισπωμένους καὶ τὴν ἕκτην τῶν βαρυτόνων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰς λοιπὰς, ὅποια εἶναι τὸ Ἀνέχημι, Φέρημι, Βρίθημι (Ὀδυσσ. Τ, 111), κ. τ. λ. Ἐὰν ταῦτα δὲν εἶναι ἱκανὰ νὰ καταπίσωσι τοὺς Γραμματικούς, ὡς ἐξετάσῃ τὴν κοινὴν γλῶσσαν, ἥτις ἐφύλαξεν ἔχνη τῆς παλαιστάτης ταύτης συζυγίας εἰς πολλὰς μετοχάς· ἐπειδὴ λέγει ὅχι μόνον, Γενόμενος, Δεχόμενος, Ἐρχόμενος, Λεγόμενος, Φοβιζόμενος, Χαίρομενος κ. τ. λ., ἀλλὰ καὶ, Γενάμενος, Δεχάμενος (σύνθ. Καταδεχάμενος), Ἐρχάμενος, Λεγάμενος, Φοβίζάμενος, Χαίράμενος, ὡς νὰ ἦσαν ἀπὸ τὸ Γίνημι, Δέχημι, Ἐρχημι, Λέγημι, Φοβίζημι, Χαίρημι.

τοι μέλλοντες, ὅτι εἶναι ἀνωμαλίαι, φαίνεται ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους μέλλοντας τῶν αὐτῶν τούτων ῥημάτων, Ἄρσω, Κέλσω, Κένσω, Κέρσω, Νέμσω, Σπέρσω, Φθέρσω κ. τ. λ. (1). Ἀφ' οὗ, μὲ τὴν πρόδον τοῦ χρόνου, ἔπαυσαν οὗτοι νὰ ἦναι πλέον εἰς χρῆσιν, ἔλαβον τὸν τόπον αὐτῶν οἱ διὰ μόνου τοῦ ἀμεταβόλου, Ἄρῶ, Κελῶ, Κενῶ, Κερῶ, Νεμῶ, Σπερῶ, Φθερῶ κ. τ. λ. Πρόσθετες ὅτι καὶ πολλῶν τοιούτων ῥημάτων οἱ μέλλοντες ἀπεσφράφησαν καὶ αὐτὸ τὸ ἀμετάβολον, καὶ ἐσχηματίσθησαν κατὰ τὸν τρόπον τῶν περισπωμένων, οἷον Βουλήσομαι, Θελήσω, Μελήσω, Μελλήσω, Ὀφθήσω, Χαρήσομαι, ἢ καὶ ἐγεννήθησαν ἀπὸ παντάπασι διαφόρους ἐνεστώτας, ὅποῖον εἶναι τὸ Οἶσω (ἀπὸ τὸ Οἶω) ἀντὶ τοῦ Φερῶ. Τόσον εἶναι ἀληθές ὅτι τὸ σ εἶναι ὁ σταθερὸς χαρακτηριστὴρ τοῦ μέλλοντος. (Ἀκολουθεῖ).

ΤΟ ΣΤΕΜΜΑ ΤΗΣ ΜΟΝΤΣΗΣ.

ΠΡΟΦΗΤΕΙΑ.

(1) Παρὰ τῷ ὀραίῳ σέμματι, τῇ μακρᾷ ταύτῃ ἐλπίδι τῆς ἐνδόξου πατρίδος μου, ἠγρύπνει κατὰ τὸ ἔθος του ὁ γυψ, ὁ ἀνοικεῖος· ἐπικληθεὶς ἀετός, ὅστις προὔξενησεν ἐν Ἰταλίᾳ τὰς σαγάς ἐκείνας, ἐξ ὧν, ἐκορέσθη, καὶ ἐξεδήψησε ἑαυτὸν μὲ δάκρυα μεμιγμένα αἵματος.

(2) Τὸ δικάφαλον ζῶον ἄπτερον, καὶ ἰσχνόν, ἐφαίνετο κατατρυχόμενον ὑπ' ἐπωτερικῆς νόσου ἢ γήρατος· τό τε ῥύγχος, καὶ οἱ ὀνυχες αὐτοῦ ἦσαν φθαρμένοι· καὶ μόνον εἰς τὰς τέσσαρας σκοτεινὰς κόρας τοῦ ὀφθαλμοῦ, τὰς ἐκ ζωηροῦ κιτρίνου περικυκλωμένας, διακρίνετο ἓν τι χαρίεν καὶ ἔτοιμον.

(3) Ἦτο μεσονύκτιον, καὶ ἡ ἐπικρατοῦσα βαθεῖα σιγὴ διατραχίλη αἴφνης ἐκ βροντῶν μακρόθεν ἀκουομένων. Τὸ πτηνόν, καθόλου μεμονομένον, προσεποιεῖτο ὅτι οὐδὲν ἤκουε· μόλις δ' αἱ βρονταὶ ἐκείναι ἐπανελήφθησαν βαθύτεραι, πολεμικὰ κρούσματα ὁμοιάζουσαι, φρικτέον τοῦτο ἀνώρθωσε τὸν διπλοῦν λαιμόν, κατὰ μῆκος ἐπαυξήθηεντα.

(4) Μὲ τοσαύτην προσοχὴν ν' ἀκροασθῆ ἐστάθη, ὥστε ἤθελέ τις τὸ ὑπολάβει βαρβαρικόν τι λίθινον εἶδωλον· ἕως οὗ, ἐπιφθασάσης Συέλλης μετὰ γαλάζης καὶ ῥαγδαϊστάτης· βροχῆς, ἡσυχον ἐπανελάβε τὸ πρότερον σχῆμα. Ἄτυχῆς ἀσφάλεια! Καθ' ὅσον ἀδυνατεῖ τις νὰ συλλάβῃ, κεραυνός τις ἐκ οὐραίου καὶ ἀσφάλτου θραβεῖ τὴν στέ-

(1) Εὐστάθιος, εἰς τὸ Διάδ. Α, 10, σελ. 17.

γην τῆς οἰκοδομῆς, ἐπιπίπτει κατὰ τοῦ γυψῆς, καὶ ἠμιθανῆ ρίπτει τούτον παρὰ τοῦ πόδας τοῦ ὠραίου στέμματος.

(5) Ἡ σφαῖρα καὶ τὸ ἐκ μολύβδου περικαλυπτόμενον σκῆπτρον κατηναλώθησαν ἐκ τῆς ζέσεως τοῦ κερανοῦ μεταξύ τῶν γναπτῶν ποδῶν τοῦ τέρατος, οὗτος δὲ ὁ κεραυνὸς ἐν εἶδει ἀλληλενδέτων ἀλύσεων, στενωῶς ἠχμαλώτισεν τοῦ γυψῆς τὰς κνήμας.

(6) Ἐπαυσε ἡ καταγίγ. Ἡ σελήνη ἐσπινθοβόλησε διαυγεστάτη ἐπὶ τοῦ στερεώματος, ὡς κρύσταλλος ἐν σαπφείρῳ ἅπαντα δὲ ἡ φύσις ὑπεμεδιάζε ἀγαλλομένη ἐν τῷ μέσῳ ἀναριθμήτων σταγόνων, εἰσέτι κατασταλαζομένων καθ' ὃν τρόπον ὁ ἄνθρωπος κἄποτε χαμογελᾷ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ κλαυθμοῦ κατόπιν μιᾶς ἀτυχίας, ἥτις τὸν ἠπειλήσεν, καὶ παρήλθεν.

(7) Δαίμων τις ἐντοσοῦτῳ μικρόσωμος, πυκνὸς καὶ καθ' ὑπερβολὴν τριγώνης, γλιστρᾷ ἐντὸς τῆς κατοικίας τοῦ ὠραίου στέμματος, λαμβάνει ταχέως τὸ ἠμιθανὲς πῶμα, ὅπερ ἐπὶ τῶν ὤμων ζέτων, ἀπάγει προξενῶν τὸ μάρμαρον τοῦ ἐδάφους, νὰ δονεῖται ὑπὸ τοὺς ἔνυχας τῶν ποδῶν του.

(8) Καὶ ἰδοὺ εἰς τὴν ὁσμὴν τοῦ θείου καὶ ἀσφάλτου, ἣν τὸ βέλος εἶχε διαχύσει, ὑπεισέρχεται τερπνοτάτη τις εὐωδία ἀρωμάτων καὶ μύρων, καὶ ἐμφανίζεται ἄγγελος Χερουβὶμ, ἐρυθρὸς εἰς τὸ πρόσωπον, καὶ λευκὸς εἰς τὸ ἔνδυμα, ὡσεὶ χιῶν πρὸ μικροῦ πεσοῦσα.

(9) Οὗτος ἀνεπαύθη ἐπὶ τοῦ ὑποποδίου τοῦ ἐγκαταλειφθέντος ὑπὸ τοῦ αἰσχροῦ πτηνοῦ, βασιῶν ἀναχειρᾶς μακρὰν καὶ πλατεῖαν γυμνὴν σπάθην ἔχουσαν λαβὴν λεπτοτάτης ἰάσπιδος.

(10) Καὶ μετὰ τὸ κυανόχρουν βλέμμα διαπεράσας τὸν μικρὸν κόφινον, τὸν περικλείοντα τὸ ὠραῖον γέμμα, περιτέρησε τοῦτο μετὰ ὑψος ὑποπτον καὶ ἀνήσυχον δίκην τρυγάνος, ἥτις, ἐνῶ κλωσσᾷ, αἰσθάνεται, ἢ βλέπει τινα νὰ τὴν πλησιάζῃ διόπερ κλίνας καὶ προκινήσας τοῦτο, ὁ ἄγγελος τοῦ εἶπε μετὰ τοιαύτην καθαρὰν καὶ ἀρμονικὴν φωνὴν, ὥστε ἐφάνη λύρα τις εὐμελῶς ἠχοῦσα.

(11) Παρηγορήθητι, ὦ θείον· τὸ βέλος δ' ἐπληξε ἐκεῖνον τὸν σκληρὸν φύλακά σου, ἐστὶ φλόξ εὐνοϊκὴ καὶ φίλη, ἥτις ποτὲ δὲν εἴλει ἀνάψει εἰμὴ ἐπὶ τὸ σὸν κρεῖττον.

(12) Ὁ Παντοδύναμος, ὅστις κατελύπησε τὴν Ἰταλίαν διὰ νὰ τὴν θεραπεύσῃ καὶ τὴν καθάρισσῃ, εἶπε πρὸ ὀλίγου εἰς ἕνα ἀνίκητον τιτάνα, ἀρχαῖον υἱὸν αὐτῆς. Ἰπαγε, μεγαλόψυχε, καὶ δόσε ἀρχὴν εἰς ἀπολύτρωσιν τῆς μητρὸς σου.

(13) Διὰ τοῦτο σὺ εἶσαι ἐλευθέρα.

(14) Ἐγέρθητι, τῆθι χαρίεσσα, μάλιστα ἐτοιμάσθητι εἰς τὸν θρίαμβον. Ὁ γαληνότατος Βίκτωρ, ὁ ἰσχυρὸς, σὲ ἀγαπᾷ, καὶ ἐπιθυμεῖ νὰ σὲ ὀδηγήσῃ εἰς τὸ θυσιαστήριον ἀγιωτάτος τις ἀρχιερεὺς, βασιλεὺς τῶν ψυχῶν, καὶ οὐχὶ τῶν σωμάτων, εἴλει σὲ εὐλογῆσαι ἐν δυνάμει, ἐν ἐλέει καὶ εἰρήνῃ.

(15) Φαίνεσαι ἀμνηχανοῦσα; Μὴν φοβεῖσαι. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ματαίως ὁ Ἀλβέρτος ὅλως εἰς σὲ περιπαθῶς ἀφωσιώθη, καὶ ματαίως σὺ τὸν ἀπεμιμήθη; ἀλλ' οὗτος ἀμφίβαλε ποτὲ, καὶ διὰ τοιαύτην αἰτίαν σὲ ἔχασε. Τοιοῦτοτρόπως εἰς τὸν Μωϋσῆν, ἀπιστήσαντα, ἀφηρέθη διὰ παντὸς ἡ τερψικάρδιος; εἶα τῆς γῆς τῆς ἐπαγγελίας.

(16) Μόλις τὸ Χερουβὶμ προσέφερον τοὺς λόγους τούτους, ἔγεινε καὶ μάρτυς τοῦ ἀνηκούστου θαύματος.

(17) Τὸ ὠραῖον γέμμα, ἐξελθὼν τοῦ ἀσύλου του, ὑψώθη ὡς γίγας. Πέριξ τοῦ χρυσοῦ κύκλου ἴσταντο μετὰ ῥόδα καὶ στέμματα οἱ ποιηταί, οἱ φιλόσοφοι, οἱ διάσημοι τεχνῖται τῆς Ἀysonίας, κινούμενοι καὶ ὡς λαλοῦντες· εἰς δὲ τὸ ἐνδότερον μέρος, ἐκεῖ ὅπου περιστρέφεται ὁ ἅγιος ἦλος εἰς χροῶμα πυρρόωδες, τὸ ἀγγελικὸν πνεῦμα ἐθαύμαζε μίαν ζῶσαν γλυπτὴν εἰκόνα.

(18) Καὶ ἡ γλυπτὴ αὕτη εἰκὼν παρίσα ἀπειρον ἀριθμὸν ἀνθοσεφῶν ἀνδρῶν καὶ μετὰ ἀνθοδέσμας ἀνά χεῖρας, οἵτινες ἐχόρευον, ἐπαιζον τύμπανα καὶ λύρας, ἔτρεχον, ἐνηγκαλίζοντο, καὶ ἔφερον τὰ σημεῖα τοῦ μαρτυρίου.

(19) Ἐνῶ ὁ μέγας θεατῆς ἐθρήνει περιπαθῶς, καὶ συνήλωνε ταυτοχρόνως τοὺς φοίνικας τῆς νίκης, ἔλαμψεν αἴφνης τὸ ὠραῖον γέμμα ὡσεὶ ἀστερισμὸς, καὶ ἤρχισε νὰ ὀμιλῇ οὕτως·

(20) Ὡ οὐράνιε φίλε μου, εὐλογημένος εἶμι ὁ πέμψας σε, καὶ εὐλογημένος σὺ ὁ ἐλθὼν! Εἰμὶ λοιπὸν νόμψη, νόμιμος νόμψη! Εἰμὶ εὐτυχῆς, λυτρωθεῖσα ἐκ τῆς ὑποστάσης διακορευσεως, ἀναγεννωμένη παρθένος καὶ καθαρὰ, ὡς εἰς τὰ τρυφερά ἔτη τῆς ἡλικίας μου!

(21) Φεῦ, ἐπάνελθε, ὠραῖε ἄγγελέ μου, ἐπάνελθε παραχρῆμα εἰς τὸν Παράδεισον, καὶ ἀφοῦ διηγηθῆις εἰς ἀπάσας τὰς ἀνωτέρας ἱεραρχίας τὴν ὑψηλὴν καὶ ἀνήκουστον τύχην μου, φέρε μου ἐκεῖθεν κοσμήματα καὶ ἀθάνατα ἀρώματα.

(22) Ἐπιθυμῶ ἐξ ἐκείνων τῶν ῥόδων, ἅτινα ὁ ἥλιός σας πορφυριᾷ, ἐκ νάρδου, ἐξ οὗ ἀρδεύονται αἱ δρόσοι τῆς ἀμβροσίας· εἴλω σμαράγδους ἐκ τῶν ὀρέων σας, μαργαρίτας καὶ κοράλλια ἐκ τῶν θα-

λασσών σας, κόμμι, και άμβρας εκ των δένδρων σας, επιποθῶ ὡς
εξ ὀνόματός μου νά δεηθῆς τῆς Θεοτόκου Μαρίας ἵνα εὐδοκήσῃ νά
μέ δανεῖσῃ τὸ ἐξ ἀστέρων περικεντημένον κάλυμμά της.

(23) Ὁμολογοῦμαι ἄχαρις τοιοῦτων ἐνδόξων νυμφίων, και αἰ-
σχύνομαι τὴν πενίαν μου. Πρὸς Θεοῦ, ὡραῖε ἄγγελέ μου, ἐπάνελθε
παρευθὺς εἰς τὸν Παράδεισον, και, ὡς εὐπροσήγορος, εκπλήρωσον τὴν
ἐπιθυμίαν μου.

(24) Οὕτως ἐμειδίασε, ἀκολούθως ἐν σοβαρότητι ἀπεκρίθη: Τρεῖς
πολυτίμους λίθους, ἢ μᾶλλον τρεῖς θησαυροὺς, σὺ κατέχεις τοιαύτης
ἀξίας, ὡς δυσκόλως εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανὸν ἠδύνασο ν' ἀνέβῃς ἄλ-
λους ὁμοίους. Ἐρβαντισμένος τις σίδηρος ἐκ τοῦ αἵματος τοῦ Ἰησοῦ,
τοῦνομα ἰταλὸς, ὁ πόθος ἐνὸς τοσούτου ἔραστοῦ!

Εἰσέτι και αὐτὸς, ὅταν ἐγεννήθη, ὠνομάσθη *Ἐμμαρονήλ!*

(25) Ὅσον δὲ διὰ τὰ βάλσαμα και ἀρώματα, οἱ ἰθαγενεῖς ζέ-
φυροὶ σου ἐξαρκοῦσιν.

(26) Τὸ ὡραῖον γέμμα ἤρξατο νά ἀναλάμπῃ ἐκπληκτικόν τι φῶς,
και ὀδηγηθῆν εἰς τὴν ἐκ πορφύρας φωλεάν του, εἰμεινε βεβουλισμένον εἰς
ἐκείνην τὴν εὐχάριστον νάρκωσιν, ἣτις συνοδεύει τὰς ἀσυνήθους εὐθυμίας.

(27) Τὸ Χερουβίμ τὸ προσεκίνησεν ἐκ νέου, ἐπέθεσεν ἐπὶ τῆς
λαβῆς τῆς σπάθης τὰς χεῖρας, ἐπ' αὐτῶν δὲ τὸ μέταπον, και ἐ-
δόθη νά μελετᾷ τὸν ὕμνον, ὃν μέλλει νά ψάλλῃ μετὰ τῶν ἀδελ-
φῶν αὐτοῦ πέριξ τοῦ θρόνου τῆς αἰωνιότητος, κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν
ποθουμένων γάμων.

(28) Κἀγὼ πρὸς τοῦτοις, ἀτυχῆς προφήτης σὲ σέβομαι, ἂν και
μακρόθεν, γλυκεία Κυρία, παλλάδιον ἱερὸν τῆς Ἰταλικῆς ἐλευθερίας,
και ἀπ' αὐτὸ τὸ κελλεῖόν μου πολεμουμένος ἐξ ὀρεινῶν ἀνέμων, και
κωφευόμενος ἐκ τοῦ πατάγου τῶν κυμάτων, ὅπου γενάζω, ὡσεὶ χη-
ρευθὲν περιστέριον, σοὶ ἀποστέλλω δάκρυα και ἀσπασμοὺς ἀπέριου
παρηγορίας και ἀγάπης, και ἐν χαῖρε, ἄχ ἴσως, αἰώνιον!

(Συνταχθὲν ὑπὸ τινος Καθηγητοῦ Ἰταλοῦ ἐν Κεφαλληνίᾳ ἐπιδημοῦντος,
και μεταφρασθὲν ὑπὸ Διονυσίου Κ. Μήγγουλα Ζακυνθίου).

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΜΕΛΕΤΗ ΤΩΝ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΙΩΝ.

(Μετὰφρασις).

Ἡ ἱστορία τοῦ Μεσαιῶνος, οὐδὲν μᾶλλον μεγαλουργὸν θέαμα πα-
ρουσιάζει ἡμῖν, ἢ τοὺς ἐπιχειρησθέντας πολέμους διὰ τὴν κατάκτη-

σιν τῆς Ἁγίας Γῆς. Ὅποσον τῶ ὄντι θέαμα δύναται νά ἦναι μεῖ-
ζον τούτου, εἰς θ οἱ λαοὶ τῆς τε Ἀσίας και Εὐρώπης ἐξοπλίζονται
οἱ μὲν κατὰ τῶν δὲ, και δύο θρησκείαι κινουσιν ἀμοιβαῖον πόλε-
μον διὰ νά φιλονεικήσωσι τὴν Αὐτοκρατορίαν τοῦ Κόσμου; Ἡ Δύ-
σις ἀφοῦ ἤδη ἠπληθῆθη πλειστάκις ὑπὸ τῶν Μουσουλμάνων, και εἰς
ἀρχαιότερας ἐποχὰς ἀνατρέχοντες, ἀφοῦ ἐστάθη ἡ λεία τῶν εἰσβο-
λῶν αὐτῶν, αἴφνης ἐγείρεται, και φαίνεται, κατὰ τὴν ἔκφρασιν Ἐλ-
λκνὸς τινος ἱστορικοῦ, ὅτι δονεῖται ἐκ βάρρων ἵνα ριφθῇ ἐπὶ τῆς Ἀσίας.

Ἀπαξάπαντες οἱ λαοὶ ἐγκαταλείπουσι τὰ ἐαυτῶν συμφέροντα και
πάσαν ἀντιζηλίαν, και δὲν διορθῶσι πλέον ἐπὶ τῆς γῆς εἰμὴ μίαν
μόνην πόλιν ἀξίαν τῆς ὑπερηφανίας τῶν κατακτητῶν. Ἡθελέ τις εἴ-
πει, ὅτι οὐδεμία ἄλλη πόλις ἐνυπάρχει εἰς τὴν ὑψηλίον ἢ ἡ Ἱερου-
σαλήμ, οὐδεμία γῆ κατοικήσιμος ἢ ἐκεῖνη ἣτις περικλείει τὸν τά-
φον τοῦ Ἰησοῦ. Ἡ ἐρήμωσις βασιλεύει παραχρῆμα ἐν τῇ Δύσει, ἄ-
πασαι αἱ πρὸς τὴν Ἁγίαν πόλιν ἄγουσαι ὁδοὶ ἐκπλημμυροῦσι αἱμά-
των, και πλέον δὲν ἀπαντῶνται εἰμὴ τὰ λάφυρα και τὰ λείψανα
τῶν βασιλείων διασκορπισμένα. Ἐν τῷ γενικῷ τούτῳ πατάγῳ αἱ
μᾶλλον ὑψηλαὶ ἀρεταὶ φαίνονται μιγνυόμεναι με ἀπάσας τὰς πα-
ραδρομάς τῶν παθῶν. Οἱ Χριστιανοὶ στρατιῶται προκαλοῦσι τὴν πει-
νήν, τὴν δίψαν, τὰς ἐκ τοῦ ἀσυνήθους κλίματος προξενηθείσας ἀ-
σθενείας, και τὰ ὄπλα τῶν βαρβάρων, και εἰς τοὺς μεγαλητέρους κιν-
δύνους, ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἐξάψεων και διαφωνιῶν αὐτῶν, ἀνά πα-
σαν στιγμὴν ἀναγεννωμένων, οὐδὲν ἠδυνήσῃ νά ἐξασθενήσῃ τὴν ἐ-
πιμονὴν και τὸν σεβασμὸν. Μετὰ παρέλευσιν τεσσάρων ἐτῶν μόχθων,
ἀθλιότητων και νικῶν, ἡ Ἱερουσαλήμ κατακτάται ὑπὸ τῶν Σταυροφόρων.
Τοιαύτη κατάκτησις ὅμως δὲν εἶναι τὸ ἔργον τῆς σοφίας και τῆς συνέσεως,
ἀλλ' ὁ καρπὸς ἐνὸς τυφλοῦ ἐνθουσιασμοῦ, και ἐνὸς παρεννοουμένου ἡρωϊσμοῦ,
εξ οὗ δὲν παράγεται εἰμὴ ὀλιγοδιαρκῆς τις και εὐμετάβατος δύναμις.

Ἡ σημαία τοῦ Σταυροῦ μεταβαίνει ταχέως ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ
Γοφρέδου τῆς Βουλιόνης εἰς ἐκείνας τῶν διαδόχων αὐτοῦ, πλέον ἀ-
σθενεῖς ὅμως και ἀκαταλλήλους. Ἡ Ἱερουσαλήμ ἐχριστιανισθεῖσα ὑ-
ποχρεοῦται νά καλέσῃ ἐκ νέου εἰς βοήθειάν της τὴν Δύσιν. Εἰς τὴν
φωνὴν τοῦ Σάν Βερνάρδου οἱ Χριστιανοὶ δρᾶττουσι τὰ ὄπλα, και
ὀδηγοῦμενοι ἐκ τινος Αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας, και τινος βασι-
λέως τῆς Γαλλίας, ὁρμῶσιν εἰς ὑπεράσπισιν τῆς Ἁγίας Γῆς. Ἄλλ'
ἀρχηγοὺς ἀξιόους δὲν ἔχουσι πλέον μεθ' ἐαυτῶν, δὲν διακρίνεται πλέον
εἰς αὐτοὺς ἢ μεγαλοφυχία και τὸ ἡρωϊκὸν σέβας τῶν πατέρων τῶν.
Ἡ Ἀσία τοὺς ἐπαναθλέπει χωρὶς νά τρομάξῃ, ἢ δὲ Ἀνατολὴ προ-
σφέρει ἐν θέαμα πάντι ἀντίθετον τοῦ πρώτου.

Οἱ ὄπαδοί τοῦ Μωάμετ ἐγείρονται ἐκ τοῦ ληθάργου, καὶ καταλαμβάνομενοι αἰφνης ὑπὸ τινος παραφροσύνης, παραπλησίας ἐκείνης ἥτις ἔδωκεν τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν εἰς τὰ ὄπλα, ἀντιτάττουσι τὸν ἐνθουσιασμὸν κατὰ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ, τὸν φανατισμὸν κατὰ τοῦ φανατισμοῦ, διαφλεγόμενοι ἐκ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ νὰ χύσωσι καὶ αὐτοὶ τὸ αἷμά των εἰς ἓνα θρησκευτικὸν πόλεμον.

Τὸ πνεῦμα τῆς διχονοίας τῆς καταστροφῆς τὴν δυνάμιν των, δὲν εὐρίσκεται ἤδη εἰμὴ μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν. Ἡ πολυτέλεια καὶ τὰ Ἀσιατικὰ ἦθη μαλάσσοσι τὸ θῆρος τῶν ὑπερασπιστῶν τοῦ Χριστοῦ, λησμονοῦντων πλέον τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου πολέμου. Ἡ Ἱερουσαλήμ, ἡ στοίχισασα τοσοῦτον αἷμα εἰς τοὺς σταυροφόρους, πίπτει ἐκ νέου εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν ἀπίστων, καὶ γίνεται κατὰ κτησις ἐνός σοφοῦ καὶ ἐμπειροπολέμου πρίγγιπος, συνενώσαντος ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του τὰς δυνάμεις τῆς τε Συρίας καὶ Αἰγύπτου.

Ἡ μεγάλη ψυχὴ καὶ ἡ τύχη τοῦ Σαλαδίνου, πληγώουσι θανασίμως τὴν ἐξασθενομένην δυνάμιν τῶν Χριστιανῶν ἐν Ἀνατολῇ. Εἰς Αὐτοκράτωρ τῆς Δύσεως καὶ δύο Βασιλεῖς περιώνυμοι διὰ τὴν ἀνδρείαν των, ματαίως ἐξέρχονται εἰς τὸ πεδίον μὲ τὰς δυνάμεις τῶν Βασιλείων των πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς Παλαιστίνης. Τὰ νέα ταῦτα στίφη τῶν σταυροφόρων, ἀπαντῶσι πανταχοῦ ἐχθροὺς καὶ κωλύματα ἀνυπερόβλητα, καὶ τοσαῦται συνενωμένοι προσπάθειαι δὲν παράγουσι εἰμὴ ἐνδόξους ἀποτυχίας. Τὸ Βασίλειον τῆς Ἱερουσαλήμ, οὗτινος τὰ ἐρείπια ἐρίζουσι οἱ μαχηταὶ ἐκεῖνοι, δὲν εἶναι πλέον εἰμὴ ἐν κενὸν ὄνομα. Ἢδὲ, καὶ αὐτὴ ἡ αἰχμαλωσία, καὶ αἱ δυστυχίαι τῆς Ἁγίας πόλεως δὲν ἐμπνέουσι πλέον ἐκεῖνα τὰ αἰσθήματα τῆς ἀγάπης καὶ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ, ἅπερ ἐν ἀρχῇ εἶχον διεγείρει εἰς τὴν καρδίαν τῶν Χριστιανῶν. Οἱ Σταυροφόροι, οἱ ὀπλισθέντες ἰν' ἀπελευθερώσωσι τὴν κληρονομίαν τοῦ Ἰησοῦ, δελεάζονται ἀπὸ τὰ πλοῦτη τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἀποφασίζουσι τὴν κατὰ κτησιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. (Ἀκολουθεῖ).

ΠΛΟΥΣ ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΑΦΡΙΚΗΝ.

(Ἐκ τοῦ P. DANIELLO BARTOLI).

(Συνέχεια καὶ τέλος).

Κατὰ τὰ ἴχνη μιᾶς τόσοσιν εὐτυχούς ἀρχῆς ἠκολούθησαν ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν ὁ Ἀλφόνσος, ὁ Ἰωάννης καὶ ὁ Ἐμμανουήλ, οὔτινες ὁ εἰς μετὰ τὸν ἄλλον διεδέχθησαν τὸ τῆς Πορτογαλλίας στέμμα μετὰ τὸν Ἐδουάρδον, ὁ ὁποῖος, ἀποθανόντος Ἰωάννου τοῦ Δ', ἐβασιλεύσεν ἐπὶ

ὁ μόνον ἔτη. Κατὰ δὲ τοὺς καιροὺς Ἀλφόνσου τοῦ Ε', κατὰ τὸ 1471, ὁ Φερνάνδος Τόμεζ ἐπλευσε μέχρι τοῦ Ἀκρωτηρίου τοῦ καλουμένου τῶν τριῶν ἄκρων παρὰ τὸ ἡμισυ τῆς Γουϊνέας, πλησίον ὅπου μετὰ δέκα ἔτη ἐκοδομήθη τὸ Φρούριον τῆς Μίνης τοῦ ἀγίου Γεωργίου πρὸς ἀσφάλειαν τῶν ἀλλαγῶν τῶν ἐκεῖ γινομένων, κατ' ἐξοχὴν μὲ τὸν χρυσὸν, ἐκ τοῦ ὁποῖου οἱ ποταμοὶ ἐκείνου τοῦ τόπου ἀφθονοῦσι κατὰ πολὺ.—Ἐπροχώρησε περισσότερο, ἐπὶ Ἰωάννου τοῦ Β', ὁ Διέγος Κὰν πέραν τοῦ Ἰσημερινοῦ ἐξἑκάστια μίλια παραθαλασσίως ὑπὲρ τὸ βασίλειον τοῦ Κογγό. (di Congo). Ἀκολούθως τὸ ἐπόμενον ἔτος, ἦτοι κατὰ τὸ 1487, ὁ Βαρθολομαῖος Διάκτος ἐξῆλθε τοῦ Τροπικοῦ μέχρι τοῦ τελευταίου Ἀκρωτηρίου τῆς Ἀφρικῆς· ἐκεῖ δὲ ἐγείρας ἐν τῇ νήσῳ Santa Croce στήλην τινα, ὡς εἶχε πράξει ὁ Διέγος Κὰν ἐν ταῖς ὑπ' αὐτοῦ ἀνακαλυφθείσαις ἀκταῖς, μετὰ σταυροῦ τινος ἐπ' αὐτῆς, καὶ ἐγχαράξας ἐπὶ τοῦ κορμοῦ Πορτογαλλίσι τε καὶ Λατινιστί σύντομόν τινα σημείωσιν πρὸς ἐνθύμησιν τοῦ τε καιροῦ, τοῦ τε ἀνακαλυπτοῦ καὶ τοῦ βασιλέως Δὸν Ἰωάννου, διὰ τοῦ ὁποῖου τὴν ὑπηρεσίαν ἐπορεύθη, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Πορτογαλίαν· ὅπου, διηγούμενος τῷ βασιλεῖ τὰ ἐν τῇ Σαλασσοπορίᾳ αὐτοῦ συμβάντα καὶ τὸ τέλος αὐτῆς, ἐπειδὴ ἐν ἐκείνῳ τῷ τελευταίῳ τῆς Ἀφρικῆς Ἀκρωτηρίου εὔρεν ὅτι ἐγίνοντο μεγάλαί Σαλασσοταραχαὶ ἕνεκα τῶν δύο Ὠκεανῶν τῶν ἐκεῖ συναντωμένων καὶ μεταξύ αὐτῶν συντριβομένων, εἶπεν ὅτι τοῦτου ἕνεκα ἐπωνόμασεν αὐτὸ Ἀκρωτήριον Τρικυμιῶδες. Ἀλλ' ὁ βασιλεὺς κάλλιον, ἵνα μὴ ἤθελεν ἀνανεῶναι τὸ μισητὸν ἐκεῖνο ὄνομα τοὺς τρόμους τοῦ Ἀκρωτηρίου Νὸν, καὶ ἐπομένως οἱ ναῦται ἐκπεπληγμένοι ν' ἀποδειλιῶσιν· Ὅχι, εἶπε, μάλιστα εἰς τὸ ἐξῆς ὀνομαζέσθω Εὐελπι Ἀκρωτήριον· τοῦτο δὲ τὸ ὄνομα ἀποκαταστηθὲν αὐτῷ κύριον, εἰσέτι διατηρεῖ, καὶ κεῖται εἰς ὕψος τριάκοντα τεσσάρων μοιρῶν καὶ δύο τρίτων τῆς μοίρας πρὸς τὸν Ἀνταρκτικὸν πόλον.—Ὁ Θεὸς ὅμως δὲν εἶχε προσδιορίσειν εἰς τὸν βασιλέα τοῦτον τὴν εὐτυχίαν τοῦ νὰ ἴδῃ κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτοῦ πεπληρωμένην τὴν μακρὰν ἐπιθυμίαν τῆς τῶν Ἰνδιῶν ἀνακαλύψεως, ἀλλὰ τὴν εἶχε διαφυλάξει διὰ τὸν βασιλέα τὸν διάδοχον αὐτοῦ Ἐμμανουήλ, τὸν ὁποῖον καλῶς ἐφάνη ὅτι ὁ Ἰωάννης προσέβλεπεν ὡς ἐκείνον, ὁ ὁποῖος ἔμελλε νὰ ᾖ εἰς τὰ παλαιὰ οἰκόσημα ἐφώτισεν αὐτὸν νὰ προσθέσῃ οὐράνιον τινα σφαιραν μετὰ τοῦ ῥητοῦ In Deo «Σὺν Θεῷ»· οὕτω δὲ καὶ συνέβη, ἐπειδὴ ὁ Θεὸς οὕτω τὸν εὐτύχησεν, ὥστε διὰ τῶν πρώτων πλοίων τῶν ὑπ' αὐτοῦ πρὸς ἔκπλουν διαταχθέντων, εὔρεν αὐτὸς ἐκεῖνο, ὅπερ οἱ πρὸ αὐτοῦ ἐν τῷ διαστήματι ἐβδομηκοντα πέντε ἐτῶν εἶχον εἰς μάτην ἀναζητήσειν.—Μῆτε δόξα

ὀλιγωτέρα θέλει χρεωστῆσθαι περὶ τούτου εἰς τὸν ἀνακαλυπτὴν Vasco Gama, Βάσκοιν Γάμαν, ἱππότην Πορτογάλλον, εὐγενέστατον καὶ μεγαλόψυχον. Οὗτος λαβὼν παρὰ τοῦ Ἐμμανουὴλ τέσσαρα πλοῖα, τὰ μὲν τρία ὄντα πολεμικὰ, τὸ δ' ἕτερον φορηγόν, πρὸς δὲ λαβὼν τὸν τίτλον ἀρχιστράτηγου, ὅστις (τίτλος) μετεβλήθη ἀκολούθως εἰς εὐγενέστερον, τὸν τοῦ ναυάρχου, προητοιμάσθη κατὰ τε τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ ὄπλα ἵνα ἐπιχειρήσῃ τὸν πλοῦν κατὰ τὸν Ἰούλιον τοῦ ἔτους 1497, ὧραν τοῦ ἔτους, ὡς ἀκολούθως ἡ πείρα ἀπέδειξε, τὴν πλέον ἀνάμωσον καὶ ἀκαταλληλοτέραν ἣτις νὰ ὑπῆρχε διὰ τὴν τῶν Ἰνδιῶν θαλασσοπορίαν· ἐπειδὴ εἰς τὴν ἀκολουθήσιν τοῦ πλοῦ δὲν ἀπαντᾷ τις ἐκείνην, ἣν τινα καλοῦσι κίνησιν τῶν γενικῶν καὶ τῶν κατ' ἕκτασιν ἀνέμων, οἵτινες πρὸς ἐκεῖνα τὰ μέρη φέρουσιν. Ἀλλ' ὁ Θεὸς οὕτως εἶχεν ἀποφασίσειν εἰς ἀνταμοιβὴν, ἐπὶ σκοπῷ τοῦ ν' ἀνακαλυφθῆ ὑπ' αὐτοῦ μόνου ἐκεῖνο, πρὸς τὸ ὅποιον οὔτε ἡ τῆς τέχνης ἐμπειρία, οὔτε ἡ τῆς φύσεως βοήθεια εἶχον συνδράμει. Ἐκτὸς τοῦ ὅτι τὰ τῆς πρώτης ἐφευρέσεως καὶ τὰ σημαντικὰ δὲν τελειοποιουῦνται διὰ μιᾶς, ἀλλ' ὀλίγον κατ' ὀλίγον, καὶ πολλάκις λαμβάνουσιν ἐκ τῶν λαθῶν ὁδηγίαν ἵνα μὴ σφάλωσιν.—Ἐν τούτοις ὁ Βάσκοις καλῶς ἤδη ἐρωδιασμένος ἐκ τῶν ὅσα ἐχρειάζοντο πρὸς τὸν ἐκπλοῦν, μίαν ἡμέραν πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως, ἐπορεύθη μετὰ τῶν ἄλλων ἀρχηγῶν ἐκείνου τοῦ στολίσκου ἵνα διανυκτερεύσῃ ἐμπροσθεν τῆς τοῦ Οὐρανοῦ Βασιλίσσης ἐν τῷ ναφ τοῦ Βηθλεὲμ, τῷ εὐρισκομένῳ ἐν τῷ περιφράγματι ὅπου τὰ πλοῖα συναθροίζονται καὶ ἐτοιμάζονται πρὸς ἐκπλοῦν. Ἀκολούθως ἐκεῖνος συνοδευόμενος ὑφ' ὄλων τῶν στρατιωτῶν καὶ τῶν ναυτῶν τοῦ στόλου, ἐράνησαν ἑτοιμοὶ ἵνα ἐπιβῶσιν εἰς τὰ πλοῖα.—Πολυάριθμος πληθὺς ἐν τούτοις τοῦ ἀπείρου λαοῦ τῆς Λισσαβῶνος, καὶ εὐγενεῖς καὶ αὐλικοὶ εἶχον ἐξέλθειν ἄλλοι μὲν ἵνα ἴδῃ τὴν παράταξιν ταύτης τῆς τελευταίας ἀναχωρήσεως, ἄλλοι δὲ ἵνα συνοδεύσῃ τοὺς τε φίλους καὶ συγγενεῖς, οὓς τινας ἐκεῖνη ἡ κινδυνώδης τόλμη μιᾶς τόσον ἀμφιβόλου καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον ὄλως δι' ὄλου ἀγνώστου θαλασσοπορίας πρὸς ἄλλον τινα κόσμον, ἔκανε νὰ θεωρῶσι μετὰ παραδόξου τρυφερότητος καὶ ἀγάπης, ὡς εἰ ἐμελλον νὰ μὴ ἴδωσι ποτε πλέον αὐτούς· ἐν δὲ τῷ ἀμοιβαίῳ ἀσπασμῷ καὶ τελευταίῳ χαιρετισμῷ ἀπετελεῖτο ὑπερβολικὸς τις κλαυθμὸς ἀφοπτερωθῆν· καὶ τότε περισσότερον ὅταν οἱ τοῦ ἐρημιτηρίου τοῦ Βηθλεὲμ, (di Betlem), παρευθέντες ἐν λιτανείᾳ εἰς τὸ παραθαλάσσιον, ὅπου τοὺς περιέμενον αἱ λέμβοι ἵνα τοὺς μετακωμίσωσιν εἰς τὰ πλοῖα, τοὺς διέταξαν νὰ γονυπετήσωσι, καὶ ἱκετεύσαντες τὸν Θεὸν καὶ τὴν Θεομήτορα ὑπὲρ αὐτῶν, τοῖς ἔδωκαν γενικὴν συγχώρησιν καὶ ἄφεσιν ἀ-

μαρτιῶν ἐν περιπτώσει θανάτου κατὰ τὴν τοῦ Πάπα παραχώρησιν, ἀπολαυθεῖσαν δι' ἐγγράφου μερικοῦ τοῦ βασιλόπαιδος Κυρίου Ἀρρίγου ὑπὲρ τῶν ῥιψοκινδυνεύοντων κατ' ἐκείνην τὴν θαλασσοπορίαν. Τούτου ποιηθέντος, ἐπέβησαν εἰς τὰ πλοῖα, καὶ πετάσαντες τὰ ἱστία πρὸς βορρᾶν, ἐξῆλθον τοῦ λιμένος τὴν ἐνάτην Ἰουλίου τοῦ ἔτους 1497, ἀκολουθοῦντος αὐτοὺς τοῦ πλήθους ἐπὶ πολὺν ὧραν ἀσκαρδαμυκτὶ, καὶ εὐχομένου μεγαλοφῶνως καλὴν κατευδῶσιν καὶ αἴσιον ἐπιστροφὴν.—Κατ' ἐκείνους τοὺς καιροὺς εἶχε κατὰ πολὺ βελτιωθῆν ἡ ναυτικὴ τέχνη· διότι, ἐν ᾧ πρότερον, ὡς ἐφημεν, ἔπλεον μόνον πλησίον τῆς γῆς, μὴ τολμώντες νὰ προχωρήσωσι κατὰ πολὺ πρὸς τὸ βαθὺ πέλαγος, οὐδενὸς ἐργαλείου ὄντος γνωστοῦ ἵνα διὰ τοῦ Ἡλίου ὁδηγῶνται· μετέπειτα ὁ Βασιλεὺς Δὸν Ἰωάννης Προς τοὺς ἐπρομήθευσεν ἐκ τούτων, ὁδηγηθεῖς ἐκ τῶν μαθηματικῶν γνώσεων τῶν δύο ἰατρῶν αὐτοῦ Ροδρίγου καὶ Ἰωσήφ Ἰουδαίου· πρὸς δὲ, ἄλλου τινος Μαρτίνου Βουέμου, ἐξεληθόντος τοῦ σχολείου τοῦ περιφήμου ἀστρονόμου Giovanni di monte reggio.—Οὗτοι ἀπεφάσισαν νὰ πλεύσωσιν ἐπιστημονικῶς, ἔχοντες ὡς ὁδηγὸν τὸ μεσημβρινὸν ὕψος τοῦ Ἡλίου, ἐκ τῶν κλίσεων τοῦ ὁποῦ ἐδῶθεν καὶ ἐκεῖθεν ἐκ τοῦ Ἰσημερινοῦ κύκλου ἐνεχάραξαν πίνακας, καὶ ἐδίδαξαν τὸν Βάσκοιν καὶ τοὺς πωρᾶτας τῶν πλοίων του τοὺς τε κανόνας καὶ τὴν χρῆσιν· οὗτοι δ' ἐξασφαλισθέντες διὰ τοιαύτης καλῆς διευθύνσεως, ἔπλευσαν πρὸς τὸ βαθὺ πέλαγος, καὶ μετὰ μεγάλους κινδύνους τρικυμιῶν προσῆλθον τῇ νήσῳ τοῦ Ἁγίου Ἰακώβου, ἣτις ἐστὶν ἡ μεγαλειτέρα τῶν δέκα τοῦ Πρασίνου Ἀκρωτηρίου· καὶ ἐκᾷ ἐλλιμενίσαντες καὶ ἐφοδιασθέντες ἐκ τῶν ὅσα τοῖς ἐχρειάζοντο, διευθύνθησαν πρὸς τὸ Ἀκρωτήριον τῆς καλῆς Ἐλπίδος· καὶ τῷ ὄντι εὖρον αὐτὸ συμφωνοῦν τῷ ὀνόματι, ὅπερ τῷ εἶχε δώσει ὁ Διάτς, καὶ ὡς ἐκ θαύματος διεσώθησαν· ὅθεν ἐξεβράγη κατὰ τοῦ Γάμα ἐν τῷ αὐτῷ πλοίῳ, ἐν ᾧ ἦν αὐτὸς, καὶ τῷ χρησιμεύοντι πρὸς ὁδηγίαν τῶν ἄλλων, γάσις τῶν ναυτῶν κατὰ πολὺ χειροτέρα τῆς θαλάσσης· διότι οὗτοι καταπλαγέντες ὑπὸ τοῦ παρόντος κινδύνου, καὶ φοβούμενοι περισσότερον ἂν ἐπροχώρουν, ἵνα στρέψωσι πρὸς τὰ ὀπισθεν, συνώμοσαν νὰ τὸν ῥίψωσιν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ διὰ τοῦ θανάτου αὐτοῦ νὰ σώσωσι τὴν ζωὴν αὐτῶν καὶ τὴν τῶν συντρόφων. Ὅπερ ὁ Γάμας ἐνηόησας, ἐδέσμευσε τοὺς τῆς συνομοσίας ἀρχηγούς· καὶ ἀναλαβὼν αὐτὸς οὗτος τὴν τῶν πλοίων διοίκησιν, ἐξετέλεσε τὰ τοῦ πηδαλιούχου καὶ πωρᾶτου ἑωσοῦ ἐπέρασε τὸ Ἀκρωτήριον, καὶ ἄπαντες ὁμοῦ ἐξῆλθον ἐκείνης τῆς θαλάσσης. Μετέπειτα στρέψας τὰς πρῶρας μετὰξὺ Βορρᾶ καὶ Ἀπηλιώτου, αἰείποτε πλησίον τῶν τῆς Ἀ-

φοικῆς ἀκτῶν, ἠγκυροβόλησεν ἐν τῇ νήσῳ **Mozambique**, μετὰ ταῦτα ἐν τῇ **Μελίνδῃ**, μητροπόλει ἐκείνου τοῦ βασιλείου· ἐκεῖ δὲ λαθῶν προωράτην τινὰ ἐμπεισὸν τῶν θαλασσῶν ἐκείνων, διευθύνθησεν πλαγίως κήλπου τινὸς δύο χιλιάδων μιλίων καὶ πεντακοσίων καὶ τὴν δεκάτην ὁδόνην Μαζου τοῦ (ἔτους) 1498. δέκα μῆνας μετὰ τὴν ἀπὸ Λισσαβῶνος ἀναχώρησιν, ἔρριψαν τὰς ἀγκύρας ἐν ταῖς Ἰνδίας ἐγ- τὸς λιμένος ἀπέχοντος τῆς Καλκούτης 30 μίλια, πόλεως τοῦ Μα- λαῦρ, πολυπληθεστάτης κατ' ἐκείνους τοὺς καιροὺς ἕνεκα τοῦ ἐμ- πορίου τῶν ἀρωμάτων, μέρος μὲν ἰσχυρῶν, μέρος δὲ κομιζομένων *da Zeilan*· καὶ ἕνεκα τούτου οἱ ἔμποροι τοῦ ἐπιλοίπου τῶν Ἰνδιῶν καὶ τῶν ἄλλων πλέον ἐμπρὸς βασιλείων, ἐκεῖ προσώρμιζον καὶ ἀ- πέβαινον. (Ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ). *Διορύσιος π. Ἰωάννου Πετριτσόπουλος.*

Περὶ Ἀνατροφῆς τῶν Ἀθηναίων.

(Συνέχεια).

§ ζ'. Ἦτον ὑγιής, καὶ ῥωμαλαῖος. Δὲν τῷ ἐπολιτεύοντο μὲ ἐκεί- νην τὴν ὑπερβολικὴν συγκατάβασιν, ἣ ὅποια ἀποκαριστᾷ τὰ παῖδια δύσκολα, θυμώδη, ἀνυπομόνητα εἰς τὴν ἐλαχίστην ἀντιλογίαν, καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ἀφόρητα, μήτε μὲ ἐκείνην τὴν ὑπερβολικὴν σοφότητα, ἣ ὅποια τὰ ἀποτελεῖ ψοφοδεῆ, χαμερπῆ, καὶ μὴ δυνάμενα μήτε τὸν ἐξυτόν τους νὰ ὑποφερῶσιν. Ἦναντιοῦντο εἰς τὰς ἐπιθυμίας του, χω- ρὶς νὰ τῷ ἐνθυμίζωσι τὴν ὑποταγὴν του, καὶ τὸ ἐπαίδευσον διὰ τὰ σφάλματά του, χωρὶς νὰ προσέσωσι τὴν καταφρόνησιν εἰς τὴν διόρ- θωσιν· ὁ Ἀπολλόδωρος ἐμπόδιζε μὲ περισσοτέραν φροντίδα τὸν μὲν υἱόν του, νὰ μὴ συναναστρέφεται μὲ τοὺς δούλους τῆς οἰκίας, ἐκεί- νους δὲ, νὰ μὴ δίδωσιν εἰς αὐτὸν τὴν ἐλαχίστην ἰδέαν τῆς κακίας, ἢ μὲ λόγον, ἢ μὲ παραδείγματα. Δὲν πρέπει, κατὰ τὴν συμβουλὴν τῶν σοφῶν, νὰ διορίζωσιν εἰς τὰ παῖδια, τοὺς πρώτους πέντε χρό- νους, κἀνένα πόνον ἀφ' ὅσους ἀπαιτεῖται ἀδιάκοπος ἐπιμέλεια. Μόνα τότε τὰ παιγνίδιά των πρέπει νὰ τὰ διασκεδάζωσι, καὶ νὰ τὰ ἐμ- ψυχῶνωσι, καὶ διὰ τοῦτο ὁ Ἀπολλόδωρος, τὸν διωρισμένον τοῦτον χρόνον εἰς τὴν αὖξιν, καὶ στερότητα τοῦ σώματος, παρέτεινεν ἔτι ἓνα χρόνον, πρὸς ὠφέλειαν τοῦ υἱοῦ του, καὶ πρὸς τὰ τέλη τοῦ ἔ- κτου χρόνου, τὸν ὑπέβαλεν ὑπὸ τὴν φυλακὴν ἐνὸς ἐπιστάτου· ἦτον δούλος πιστός, καὶ διωρίσθη νὰ τὸν ἀκολουθῇ πανταχοῦ, καὶ μάλι- στα εἰς τοὺς διδασκάλους, οἱ ὅποιοι ἐδιωρίσθησαν νὰ τῷ δώσωσι τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῶν ἐπιστημῶν. Πρὶν τὸν ἐμπιστευθῆ εἰς τὰς χεῖ-

ρας τοῦ παιδαγωγοῦ, ἠθέλησε νὰ βεβαιώσῃ εἰς αὐτὸν τὸν βαθμὸν τοῦ πολίτου. Εἶπον ἀνωτέρω, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι διαίρουνται εἰς δέκα φυ- λάς, ἣ φυλὴ διαίρεται εἰς τρία βουλευτήρια, ἢ φυλαρχίας, τὸ βου- λευτήριον εἰς τριάντα κλάσεις. Ὅσοι εἶναι τοῦ αὐτοῦ βουλευτηρίου νομίζονται ἀναμεταξύτων, ὡς ἀδελφοί· ἐπειδὴ ἔχουσιν ἑορτὰς, ναοὺς, καὶ θυσίας κοινὰς πρὸς ἀλλήλους. Κάθε Ἀθηναῖος πρέπει νὰ ᾖναι γεγραμμένος εἰς ἓν τῶν βουλευτηρίων, ἢ κατ' ἀρχάς, μετὰ τὴν γέν- νησίν του, ἢ κατὰ τὴν ἡλικίαν τριῶν, ἢ τεσσάρων ἑτῶν· σπανίως μετὰ τὸν ἑβδομὸν χρόνον. Αὐτὴ ἡ τελετὴ γίνεται μὲ πανηγυριν, τὴν ἑορτὴν τῶν Ἀπαιτουρίων, ἣ ὅποια ἀκολουθεῖ τὸν μῆνα Πυανεψιδῶνα, καὶ διαρκεῖ τρεῖς ἡμέρας.

§ η'. Ἡ πρώτη ἡμέρα διακρίνεται μόνον μὲ συμπόσια, τὰ ὅποια συναθροίζουσι τοὺς συγγενεὶς εἰς μίαν οἰκίαν, καὶ τὰ μέλη τοῦ βου- λευτηρίου, εἰς τὸν αὐτὸν τόπον. Ἡ δευτέρα εἶναι ἀφιερωμένη εἰς πράξεις θρησκευτικὰς. Οἱ ἀρχηγοὶ προσφέρουσι δημοσίας θυσίας, καὶ πολλοὶ τῶν Ἀθηναίων, ἐνδεδυμένοι μεγαλοπρεπῶς, καὶ κρατοῦντες ἀνὰ χεῖρας δαυλοὺς ἀναμμένους, τρέχουσι βιαίως περὶ τὰ θυσιαστή- ρια, ψάλλοντες ὕμνους εἰς τιμὴν τοῦ Ἡραίου, καὶ εὐφημοῦντες τὸν Θεόν, ὅτι συνεισέγαγεν εἰς τοὺς θνητοὺς τὴν χρῆσιν τοῦ πυρός. Τὴν τρίτην ἡμέραν, εἰσέρχονται οἱ παῖδες εἰς τὴν τάξιν τῶν πολιτῶν. Πρέ- πει νὰ παρασταθῶσι πολλοὶ καὶ ἀπὸ τὴν μίαν, καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλην φυλὴν. Ἠκολούθησα τὸν Ἀπολλόδωρον εἰς τι ναίδιον, ὅπου ἀνῆκε εἰς τὴν ἀδελφότητά του. Ἐκεῖ ἦσαν συνηγμένοι μὲ πολλοὺς τῶν συγγε- νῶν του οἱ φύλαρχοι, καὶ φράτορες, μὲ τοὺς ὁποίους ἦτον συγκατα- λελεγμένοι. Τοῖς ἐπαράστησε τὸν υἱόν του μὲ πρόβατον, τὸ ὅποῖον ἔ- μελλον νὰ θυσιάσωσι. Τὰ ἐστάθμισαν, καὶ ἤκουσα τοὺς παρσιτώτας, ὅτι ἔκραζον μὲ γέλοια, *Μεῖον, μεῖον*· δηλ. δὲν εἶχεν ἔτι τὸ διω- ρισμένον παρὰ τοῦ νόμου βάρος. Αὐτὴ εἶναι ἀστείότης, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζονται μόνον εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν. Ὅταν ἡ φωτῖα κα- τέκαυσε μέρος τι τοῦ θύματος, ὁ Ἀπολλόδωρος ἐπροχώρησε, καὶ κρα- τῶν μὲ μίαν χεῖρα τὸν υἱόν του, ἐπεκαλεῖτο τοὺς Θεοὺς μάρτυρας, ὅτι τὸ παιδίον τοῦτο ἐγεννήθη ἀπὸ αὐτὸν, καὶ ἀπὸ γυναῖκα Ἀθη- ναίαν μὲ νόμιμον συνοικέσιον. Συνήγαγον τὰς ψήφους, καὶ εὐθὺς κα- τεγράφη, Λύσις, υἱὸς τοῦ Ἀπολλοδώρου, εἰς τοῦ βουλευτηρίου τὸν κα- τάλογον, ὀνομαζόμενον κοινὸν γράμμα. Ἡ πράξις αὕτη, συγκαταλέ- γουσα παιδίον τι εἰς φανεράν φυλὴν, εἰς φανερὸν βουλευτήριον, καὶ εἰς φανεράν κλάσιν τοῦ βουλευτηρίου, εἶναι ἡ μόνη ἀπόδειξις, ἥτις μαρτυρεῖ τῆς γεννήσεώς του τὸ νόμιμον, καὶ τῷ δίδει τὰ δικαίω- ματα εἰς τὴν διαδοχὴν τῶν συγγενῶν του. Ἄν ὅμως οἱ τοῦ βουλευ-

τηρίου δὲν στέρξωσι νὰ τὸ συγκαταλέξωσιν εἰς τὴν τάξιν τους, ὁ πατὴρ ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ τοὺς ἐγγαλέσῃ εἰς τὴν δικαιοσύνην.

§ θ'. Ἡ ἀνατροφή, διὰ νὰ ᾖναι σύμφωνος μὲ τὴν ιδιότητα τῆς διοικήσεως, ὀφείλει νὰ ἐντυπώνῃ τὰ αὐτὰ φρονήματα, καὶ τὰς αὐτὰς ἀρχὰς εἰς τὰς καρδίας τῶν νέων πολιτῶν· διὰ τοῦτο οἱ παλαιοὶ νομοθέται τοὺς ὑπέταζαν εἰς κοινὴν ἀνατροφήν. Τὸ περισσότερον ὅμως μέρος ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀνατρέφονται εἰς τὸν κόλπον τῆς γενεᾶς των, τὸ ὁποῖον τοῦτο προσκρούει ἀριδῆλως εἰς τῆς δημοκρατίας τὴν ἔνοιαν. Εἰς μὲν τὴν ἰδιαιτέραν ἀνατροφήν, τὸ παιδίον, παραιτηθὲν εἰς τὰς κολακείας τῶν συγγενῶν του, καὶ ἀνδραπόδων, μὲ μικροπρέπειαν κρίνει τὸν ἑαυτόν του, ὅτι διαφέρει ἀπὸ τὸ κοινὸν πλῆθος, ἐπειδὴ εἶναι κεχωρισμένον ἀπ' αὐτό. Εἰς δὲ τὴν κοινὴν ἀνατροφήν, ἡ ἄμιλλα εἶναι γενικωτέρα, αἱ καταστάσεις ἐξομοιοῦνται, ἢ προσεγγίζουσιν. Εἰς αὐτὴν ὁ νέος καθ' ἐκάστην μανθάνει, καθὲς σιγμὴν διδάσκεται, ὅτι ἡ ἀξίότης, καὶ τὰ προτερήματα μόνον δύνανται νὰ δώσωσι πραγματικὴν ὑπεροχὴν. Τὸ ζήτημα τοῦτο εἶναι μᾶλλον εὐδιάλυτον, ἢ μία πλήθους ἄλλων, τὰ ὁποῖα μᾶττην κάμνουνσι τοὺς φιλοσόφους νὰ διαφωνῶσιν. Εἶναι ζητούμενον, ἂν πρέπη νὰ μεταχειρίζεται κἀνεὶς περισσοτέραν φροντίδα, νὰ καλλιερῆ τὸ πνεῦμα, ἢ νὰ διαμορφῶνῃ τὴν καρδίαν· ἂν πρέπη νὰ παραδίδωσι εἰς τὰ παιδιά μόνον ἀρετῆς μαθήματα, χωρὶς νὰ δίδωσιν εἰς αὐτὰ καὶ κάμμιαν χεираγωγίαν, ἀναφερομένην εἰς τὰς ἀνάγκας, καὶ εὐαρεστήσεις τῆς ζωῆς· μέχρι τίνος βαθμοῦ χρεωστοῦσι νὰ διδάσκωνται ἐπιστήμας, καὶ τέχνας. Ὁ Ἀπολλόδωρος, ἀντὶ νὰ ἀκολουθῇ παρομοίως ἀνακρίσεις, ἀπεφάσισε νὰ μὴν ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὸ σύστημα τῆς ἀνατροφῆς, τὸ ὁποῖον ἐδιωρίσθη ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους νομοθέτας, καὶ τοῦ ὁποῖου ἡ φρόνησις ἔλκει ἀπὸ τοὺς ἑγγύς, καὶ μεμακρυσμένους τόπους, ἱκανοὺς νέους μαθητάς. Μὲ ὅλον τοῦτο, ἐσοχάσθη νὰ διορθώσῃ τὰς καταχρήσεις του. Ἔστειλε καθ' ἐκάστην τὸν υἱόν του εἰς τὰ σχολεῖα. Ὁ νόμος προστάττει νὰ τὰ ἀνοίγωσι μὲ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, καὶ μὲ τὴν δύσιν του νὰ τὰ κλείωσιν. Ὁ ὁδηγὸς του τὸν συνάδευσεν εἰς αὐτὰ τὸ πρῶτῃ, καὶ ὑπήγαγε νὰ τὸν λάβῃ ἐσπέρας. (Ἀκολουθεῖ).

Ὁ Ἑρμῆς ποιεῖ τὴν περὶ τὸν ἥλιον κίνησίν του εἰς 87 ἡμέρας, 23 ὥρας καὶ 25 λεπτά. Ἡ Ἀφροδίτη εἰς 224 ἡμέρας, 16 ὥρας καὶ 48 λεπτά, καὶ περὶ τὸν ἄξονά της εἰς 23 ὥρας καὶ 20 λεπτά. Ἡ γῆ εἰς 365 ἡμέρας, 6 ὥρας καὶ 9 λεπτά, καὶ περὶ τὸν ἄξονά της εἰς 24 ὥρας, ἀκριβῶς ὅμως εἰς ὥρας 23 καὶ 56 πρῶτα λεπτά καὶ εἰς 4 δεύτερα. Ὁ Ἄρης εἰς 321 ἡμέρας, 23 ὥρας καὶ 30 λεπτά, καὶ περὶ τὸν ἄξονά του ἀπ' Ἀνατολᾶς πρὸς Δυσμάς εἰς 24 ὥρας καὶ 40 λεπτά. Ὁ Ζεὺς ὁ μέγιστος πλανήτης καὶ 1479 μεγαλύτερος τῆς γῆς, κινεῖται περὶ τὴν γῆν καὶ τὸν ἥλιον εἰς 11 ἔτη, 14 ἡμέρας καὶ 12 ὥρας, καὶ περὶ τὸν ἄξονά του εἰς 9 ὥρας καὶ 56 λεπτά. Ὁ Κρόνος εἰς 29 ἔτη, 169 ἡμέρας καὶ 22 λεπτά κατὰ τὸν Βόρειο, κατ' ἄλλους δὲ εἰς 29 ἔτη καὶ 153 ἡμέρας.

Α. Παππαζαφειρόπουλος.